

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Qvæstio IV. Quidditas & proprietates visionis beatæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

Vtrum visione Dei producatur necessariò species expressa sive verbum mentis.

modo credendum est, esse aliquid quod ignorant, &c. 1. 4. Dialogorum c. 33. quod est quod ibi neſciant, ubi ſcien- tem omnia ſciant, Bernar. l. de triplici genere bonorum, *O ſapientia, quā omnia qua in cœlo, & terra ſunt perfe- ctiſſime cognoscemus, in ipſo fonte ſapientia, rerum om- nium cognitionem bibentes, alios omitti.*

Ordo gra- tia.

Secundò intra ordinem ſupernaturalem cogno- ſcit beatus quilibet omnes creatures quā aliquo mo- do pertinent ad mysteria fidei, earumque rationes circumſtantias, eſſentias, exiſtentias, & proprietates, ita enim colligitur ex ſcripturis, *videmus nunc per ſpeculum in ēnigmate tunc autem facie ad faciem, reuelatā facie gloria Domini ſpeculantes, &c.* Fa- uerit etiam perfeſſio beatitudinis, & ſanè Christi Domini, eiusque Matris amantissimæ non aſpectus duntaxat, & congreſſus, ſed perfeſſimam etiam cogni- tio, magnum videtur eſſe complementum beatitudinis, eorum qui per filij & matris amorem re- dempiſunt.

Quæ per- tinent ad ſtatū.

Tertiò, cognitio etiam illa extenditur ad omnes actus liberos & futura contingentia quāe pertinent ad cuiuslibet ſtatū, alioqui non eſſet ita perfeſſa beatitudo, vt beatum quietum redderet in ſuo ſtatu, ſignificauit autem breuiter ea Guillelmus Parifiſis, prima parte ſumma tract. de animæ immortali- tate c. 9. *quidquid decebit, vel delectabit eus videre, viſuſe ſunt, ſciūt itaque omnes amicorum, & conſanguineorum proſperos, aut aduerſos euentus, viam quā quīque ad cœlum deducet ſit: parentes quāe- cunque ſpectant ad familiam: fundatores religionum quā ad eārum bonum, aut malum ſtatu, & cætera huiusmodi.*

Ad primam Resp. certum eſſe quod orationes ad ipſos direc̄tas ſinguli ſciunt, & diſtinctè cognoſcunt ſancti & quidem in verbo, vt perſuaderet Concilium Senonense, ſed tanquam in ſpecie, ac obiecto intel- ligibili, non tanquam in medio prius cognito vt probarum eſt.

Ad ſecundam Resp. fieri poſſe vt aliquis minus beatus plura ſciat ratione ſtatu particularis, quām alter magis beatus ſed iſte tamen ratione beatitudinis in genere multò plura cognoſcit quām alter, & ad hoc determinatur per lumen gloriae perfeſſius.

QVÆ STIO IV.

Quidditas, & proprietates viſionis beatae.

Art. 2. 6. 7.

EX his quā haec tenus diſputauit de poſſibilitate, principijs, & obiecto viſionis beatae, facilis eſt cognitio quidditatis eius & proprietatum, id quibus triplex reſtat conteruersia. Primi quānam ſit pro- pria eius quidditas. Secundò an viſiones Dei ſint in- aequales. Tertiò an viſio ſit vel eſſe poſſit Dei comprehenſiua.

SECTIO I.

Quidditas, & prædicata propria viſionis Dei.

DVO habet quālibet cognitio intellectus ex qui- bus eſſentia eius diognoscitur. Primus eſt terminus qui per eam producitur. Secundum eſt obiectum quod per eam attingitur, ideoque tota viſionis hu- ius innotetſet quidditas, ſi primum conſet qualis per eam producatur terminus id eſt viſum producatur per eam ſpecies expreſſa, & verbum mentis, ſe- cundo quomodo per eam attingatur proprium eius obiectum quāe ſunt propria prædicata huīus viſio- nis.

Specie expreſſa nomine, vt ex Philosophia con- ſtat, intelligitur repræſentatio formalis obiecti cogniti, quā potentiā redditur formaliter cognoſ- cens, ſolēque illa dici verbum mentis, eo quod per eam intellectus loquatur ſibi, id eſt repræſentet, ſeu reddat præſens obiectū. Cum ergo inter omnes con- ſter reperiſſi necessariò in omni alia cognitione ali- quā huiusmodi repræſentationem formalem, qua vel adæquatè vel inadæquatè ſit cognitio, etiam ſi du- biū ſit viſum illa diſtinguatur ab actione per quam producitur, diſcultas inquam eſt viſum viſio Dei etiam ſit ſpecies expreſſa, & verbum mentis pro- ductum de nouo, an verò per lumen gloriae intellectus creatus, ita vniatur eſſentia Dei præſenti, vt ſi ne viſa ſpecie expreſſa fiat viſens Deum.

Ratio dubitandi eſt primò quia ſpecies expreſſa non eſt necessaria niſi vt ſuppleat abſentiam obiecti, ſi enim obiectum eſt ſe ipſo præſens, non debet fieri præſens per aliud, ergo ad cognitionem intuiti- ūm Dei præſentis non requiriſtur ſpecies creata. De- inde verbum eſt id quod immediate intelligitur, ergo vbi Deus immediate intelligitur, nullum requiriſtur verbum; ſi enim inter intellectum, & Deum, reperi- tur aliquid medium iam viſio non eſt immediata.

Secundò, ſi intellectio quālibet eſt necessariò produc- tiva verbi, ſequitur quod ſecunda & tercia per- ſona Trinitatis quando intelligunt, perducunt ver- bum, hoc autem eſt absurdum vt patet.

Tertiò, ſi datur in intellectu beati ſpecies expreſſa Dei, poſſet etiam dari aliqua ſpecies obiectua, in qua ſcilicet prius cognita cognoſcatur Deus, quod com- muniter non admittitur: probo autem ſequi, quia qui viſer intuitiū hanc ſpeciem expreſſam neceſſa- rior viſet Deum, viſer enim Deum eo modo quo illa Deum repræſentat ſed illa repræſentat Deum ut eſt in ſe formaliter, ergo qui viſer hanc ſpeciem viſer Deum ut eſt in ſe.

Quarti, ſi datur huiusmodi ſpecies expreſſa, ma- net etiam in memoria ſpecies huius ſpeci, vt fit in aliis cognitionibus quarum recordamur, & per quas eodem modo viſem obiecta, ac ſi eſſent præſentia, ergo ſi ſanctus Paulus v. g. viſit Deum in raptu & eius viſionis recordabatur, viſere ſemper poṭerat Deum intuitiū.

Dico primò, implicat eſſe Dei viſionem in intellectu beati quā non ſit ſpecies expreſſa & verbum mentis realiter de nouo produc- tum: ita Theologi omnes communiter contra recentiores Thomistas qui adhære- re hac in re maluerunt Caietano, quām ſancto Thomæ afferenti ſepiuſ verbum mentis in viſione Dei, vt recte oſtendit Suarez, Molina, Vafq. Fafol. Arrub. Herice, neque ſati viſo quem ſenium ha- bere poſſit eorum ſententia quam triplici ratione ſic impugno.

Prima ſit ex ratione cognitionis: omnis cognitio crea- tura etiam intuitiū eſt eſſentialiter produc- tio verbi creati, viſio Dei eſt eſſentialiter cognitio creata, ergo eſt produc- tio verbi creati. Maior expreſſe ha- betur apud Auguſt. I. 6. de Trinit. c. 10. *Cum ſe mens nouit, & anat, iungit eis amore verbum eius, quod iterum probat c. 11. cum Deum nominas, maximèque cum eadem notitia etiam placita, dignèque amata, ver- bum eſt, & S. Thom. q. 27. art. 1. quicunque intelligit, ex hoc ipſo quod intelligit, procedit aliquid intra ipſum, quod eſt concep- tio rei intellectu, & dicitur verbum cor- diſ. Deinde argumentor omnis creata cognitionis, eſt repræſentatio formalis creata obiecti cogniti, nam omnis*

omnis cognitio est repræsentatio formalis, atque ita cognitio creata, est creata repræsentatio; sed verbum creatum & expressa species creata non est aliud formaliter, quæm repræsentatio formalis creata (hoc enim est quod omnes appellant verbum mentis creatum) ut amplius constabit disputatione sexta, ergo evidens est quod omnis cognitio est productio verbi creati.

Confirmatur, quia si quid impediret hanc visionem ne productiuæ esset verbi, esset præsencia obiecti & eius intelligibilitas hoc enim est quod aiunt Thomistæ; sed haec præsencia & intelligibilitas obiecti, non impedit productionem verbi. Quod probo: quando Pater aeternus producit verbum, cognitio est intuitiua, & essentia Dei est perfectè prælens, hoc non impedit productionem verbi, ergo præsencia essentia diuinæ non impedit productionem verbi, sicuti etiam quando Angelus se ipsum cognoscit, producit sine dubio verbum. Deinde certum est quod sacerdotum Patres & S. Thomas probant processionem verbi diuinæ per intellectiōem ex eo quod omnis cognitio creata producat verbum, quæ argumentatio nulla est si aliqua cognitio creata non producit verbum.

Neque dicas esse discrīmen inter intellectiōem creatam, & diuinam quia ista dictio est. Sed contra nam dictio seu loquutio est formatio verbi, vnde argumentor: diuina intellectio etiam si sit intuitiua, est tamen loquutio seu productio verbi, ergo creata intellectio intuitiua, potest esse dictio & productio verbi.

Superest ergo ut probetur prima minor, quod visio Dei sit essentialiter visio creata; si enim illa esset aliud in creatum formaliter, sequeretur quod homo fieri posset intelligens formaliter per intellectiōem in creatam, volens per voluntatem in creatam, in & viuens per vitam diuinam, quod est damnatum in sexta synodo contra Monothelitas ut tertia parte, & & in tract. de beatit. ostensum est, & repugnat etiam philosophia quæ docet intellectiōem essentialiter esse actionem vitalem, atque adeo esse operationem illius in quo recipitur. Deinde repugnat etiam Theologie, nam ut intellectus confitetur intelligens per intellectiōem in creatam, deberet creata intellectio immediate in viuere cum intellectu, est autem impossibilis immediate in viuere natura creata, cum natura diuina, & attributis essentialibus, ut etiam fatentur Thomistæ. Vnde manifeste sequitur quod visio Dei est cognitio creata, & consequenter verbum mentis & species expressa creata.

Secunda ratio.

2. Ratio sit ex ratione actionis: visio Dei essentialiter est actio, sed omnis actio, est fieri alicuius termini vel ab ea distincti, vel indistincti (de quo nunc nō laboro) ergo visio Dei est fieri, & productio termini qui prius non erat; illè autem terminus dicitur verbum mentis, siue illud distinguatur ab actione siue non: ergo datur verbum mentis in visione Dei. Maior probatur clarè, omne reale quod non erat prius, debet necessariò fieri de nouo; nihil enim est de nouo, quin fiat de nouo per actionem realem, distinctam, vel indistinctam; visio Dei est realis, quæ non erat prius: ergo, debet fieri de nouo per actionem, vel esse ipsam actio. Quomodo: enim visio erit nunc magis quæm ante, si non fit magis quæm ante: nam quodcunque dixeris esse visionem, certè illud fieri debet, cum prius non fieret, siue dicas esse visionem cum essentia diuina, siue aliquid aliud: semper illa vno fit, illud nouum fit, ergo visio Dei est actio.

Iam vero prima minor probatur. Quia omne fieri, est fieri alicuius rei, omnis dependentia est alicuius rei dependentia, vbi est generatio, aliquid est quod generatur, sed actio est fieri, & dependentia effectus

ab agente, ergo est fieri, & dependentia r. i. alicuius, quomodo enim cogitari potest calidatio sine calore, & aliquod fieri vbi nihil fit. Denique quod terminus ille sit verbum mentis probatur: illud quo formaliter repræsentatur obiectum potentia cognoscendi est verbum mentis. Per hanc actionem producitur id quo repræsentatur formaliter obiectum potentia cognoscendi, ergo illud est verbum mentis; quid enim aliud produci potest per actionem quæ cognitio est, quæm verbum mentis, quod pater ex aliis omnibus cognitionibus, in quibus id quod producitur est semper verbum mentis, ergo & in ista.

Tertiò argumentor ex vitalitate visionis, illud quod formaliter, & in actu secundo est vita creata, debet esse productio termini viuentis, visio Dei est in actu secundo & formaliter vita creata, ergo debet esse productio termini viuentis. Maior est certa quia vita in actu primo nihil aliud est quæm posse producere in se ipso aliquid viuens ut patet inductione: ergo vita in actu secundo est producere aliquid quo formaliter & in actu secundo dicatur viuens. Quero enim de illa visione cum essentia in qua dicunt Thomistæ consistere visionem, illa vel est actus primus, vel actus secundus, si primum, ergo per eam intellectus est potens videre non actu videns: si secundum ergo est actio aliqua productiuæ termini. Confirmatur quia illa vno est aliquid distinctum à lumine gloria, ab essentia diuina, & ab intellectu, illud distinctum est aliquid productum de nouo, ergo illa vno est aliquid productum de nouo, & est sine dubio verbum mentis. Quia (ut supra dixi) est id quo formaliter obiectum est præsens potentia cognoscendi, ergo illa vno est formaliter verbum mentis.

Ad primam Resp. satis ostensum esse speciem expressam non esse ordinatam ad supplendam absentiam obiecti, alioqui Angelus se ipsum cognoscens non produceret speciem expressam. Sola igitur est species impressa quæ supplet absentiam obiecti, de qua loquitur S. Thom. cum negat in visione beata inueniri speciem. Deinde contra Philosophiam & contra experientiam est dicere quod in omni cognitione verbum mentis cognoscatur immediate, quia enim non experitur contrarium, productur ergo immediate verbum mentis, sed immediate cognoscitur obiectum: quia quoties inter intellectum, & Deum reperitur aliquid medium quod cognoscitur, fateor Deum non immediate cognosci, si autem reperiatur aliquid medium quod producitur, nego sequi quod Deus cognoscatur solum mediate: nam illud verbum est ratio formalis cognoscendi, sicut effectus immediate pendet ab agente, quamvis dependeat media dependentia formalis, ita Deus cognoscitur immediate, quia cognoscitur medio verbo mentis quod est ratio formalis cognoscendi.

Ad secundam constabit ex dicendis de Trinitate, quare verbum & spiritus verè intelligent & tamen non producant verbum: quia scilicet verum quidem est in diuinis intellectiōem esse productiuam verbi, quando est distinguibilis ab ipso verbo, nam productio dicit oppositionem: quando autem non est distinguibilis ab ipso verbo, tunc nego illam esse productiuam verbi, intellectio notionalis in patre, quia distinguibilis est à termino propterea est productiuam verbi, filius autem & Spiritus Sanctus intelligent intellectiōem solum essentiali quæ non est distinguibilis à termino cum sit absolute communis omnibus personis, idèo intellectio in secunda & tertia persona Trinitatis non est productiuam verbi deinde verbum, & Spiritus Sanctus intellectiōem habent eandem quam habet pater, quæ quatenus est in patre productiuam est verbi, non autem quatenus est

Solutio
prima da-
bitationis.

Solutio
secundæ.

est in aliis duabus personis; quia illa iam exhausta est quando in patre produxit verbum. Unde dico int. I. lectionem esse productiua verbi quando non est exhausta producendo verbum, quando autem est exhausta, nego illam esse productiua verbi.

Solutio
tertia.

Ad tertiam Resp. esse omnino impossibilem speciem Dei obiectiua, in qua tanquam in medio prius cognito videatur Deus intuitiue, quia implicat creatura qua continet eminenter vel formaliter cognoscibilitatem, & perfectiones Dei. Sed species illa in qua tanquam in medio prius cognito videatur Deus ut est in se deberet continere formaliter vel eminenter perfectiones Dei, nam obiectum quod est medium prius cognitum; debet (ut dixi) continere hoc modo id quod in ipso cognoscitur (ut ostendi) ergo implicat huiusmodi species. Non est autem pars ratio speciei tum impressa, tum expressa, quia in illis prius cognitis non videatur obiectum; impressa enim virtuiter tantum representat, expressa est solum formalis similitudo, quia et si non cognoscatur facit tamen cognoscere formaliter, cum ergo perfectiones omnes Dei videantur in specie obiectiua debent etiam esse in ea necessari. In specie tum impressa, tum expressa non videntur perfectiones Dei sed per illas videntur ideoque non debent in illis esse.

Ad probationem igitur nego eum qui videt visionem Dei, vel eius speciem impressam, videre propterea Deum ut est in se, quia cognoscit Deum per propriam speciem tanquam per medium cognitum, non tanquam per principium effectuum, vel formale cognitionis; cognoscere autem Deum per speciem propriam tanquam per medium cognitum, non est videre illum intuitiue. Deinde vider Deum eo modo quo representatur per speciem tanquam per medium, non autem eo modo quo representatur per speciem tanquam per similitudinem formalem aut virtualem, sed per illam speciem ut est medium prius cognitum non representatur Deus ut est in se; ergo non vider Deus ut est in se.

Ad quartam Resp. probabilius esse quod species expressa Dei non producit in intellectu speciem villam impressam sui ad memoriam, quia cum illa sit ex natura sua semper durans, inutile proflus est ut aliquam sui speciem relinquat, cum per se ipsam faciat totum quod faceret species impressa. Deinde addo quod si relinquaret speciem aliquam impressam in intellectu, non cognoscetur Deus per illam intuitiue, quia cognoscetur per speciem propriam visionis, sed non per speciem propriam ipsius Dei; sicut ergo qui videret visionem Dei, Deum non videret intuitiue, sic qui videret per speciem visionis abstractiua solum videret Deum. Vtrum autem videret quidditatiue dicetur statim. Neque pars est ratio de aliis obiectis intuitiue cognitis quorum recordamur cognoscendo illa intuitiue; quia tunc in memoria una est species propria obiecti, & altera visionis praeterita in recordatione visionis Dei, nulla est potest species propria Dei, sed solum visionis.

S. II.

Quoniam sint visiones Dei predicata propria.

Otio pro-
prietates.

Vide illa excogitari posse plurima. Primo enim est cognitio certa & euidens atque adeo perfectissime scientifica cui proinde nullus error subesse potest. Secundo est speculativa simpliciter, & tamen extrinsecè practica cum ex ea nascatur amor, gaudium, &c. Tertio est supernaturalis secundum substantiam, & ex obiecto, quia nulli creatura debet potest ut ostendebam. Quartu iudicativa est simul & apprehensiva, simplicissima tamen, & indubitabilis. Quinto est immediata cum in ea per se ipsum videatur

Tom. I.

Deus, non autem per speciem alterius. Sexto est intuitiua quia videretur per eam Deus ut est in se ipso, non ad modum alterius. Septimo est quidditatiua; sic enim appellatur cognitio distincta quidditatis rei, Deus autem cognoscitur in ea quod quid est, non confusè locum, sed distinctissime, vnde latius facile videtur posse soli, quæstio de qua disputari solet contra Scotum.

Vtrum sit possibilis cognitio Dei quidditatiua saltem inadæqua, quæ non sit intuitiua sed abstractiua. Nec enim recte probari videtur esse impossibilem huiusmodi cognitionem ex eo quod existentia sit de essentiâ Dei. Nam sicut una pars essentia considerari sine altera potest, unum scilicet attributum sine altero, sic certum videtur quod attributum quolibet considerari potest, quin explicitè consideretur existentia; unde sequitur tantum, esse impossibilem cognitionem Dei quidditatiua adæquatam, quin cognoscatur existentia, sed non sequitur esse impossibilem cognitionem illam inadæquatam; præterquam quod cognitio esse potest abstractiua, quânius attingat existentiam. Vera igitur ratio cur implicet cognitio Dei quidditatiua quæ sit abstractiua, est; quia cognoscere Deum abstractiue est cognoscere per speciem creaturæ, sed nullâ creatura potest ostendere distincte sed confusè tantum quid sit Deus, cum eius perfectio infinita ab eo distet; ergo implicet cognitio abstractiua Dei quæ sit quidditatiua. Minor probatur, quia tunc cognitio quidditatis est confusa, quando fit per conceptus communes, non autem per conceptus proprios, cum autem Deus ex creaturis cognoscitur, cognitio hæc fit per conceptus tantum communes, non autem per proprios, ergo non potest esse cognitio distincta. Octauo ita est cognitio directa ut implicet eam esse reflexam supra se ipsam, ut fuisse probabo, l. c. 3.

Omnis co-
gnitio Dei
est intuiti-
ua si est
quiddita-
tiua.

SECTIO II.

An & quoniam visiones Dei sunt inæquales inter se.

Certum est primo Dei visiones tripliciter dici posse inæquales. Primo, intensiue si una Deum clarius attingat quam altera, atque adeo plures habeat gradus. Secundo individualiter si una eiusdem quidem in specie cum altera, sed substantiale tamen perfectionem habeat maiorem quam illa, non formalem eo quod non habeat aliud obiectum formale, sed materiale, co quod attingat plura obiecta materialia. Tertio specificè si essentialem differat ab altera, & tantum conueniat in ratione visionis intuitiue Dei.

Triplex
inæquali-
tas visio-
num.

Certum est secundò diversitatem specificam visionum Dei ex duplice capite oriri posse. Primo ex eo quod habeant principia effectiva diuersa, v. gr. visio producta per intellectum Angelicum; & visio producta per intellectum humanum habent principia specifica diuersa. Secundo ex eo quod habeant obiecta specifica diuersa. v. g. visio quia cognoscit in verbo plures creaturas, vel etiam diuersas perfectiones diuinæ, his positis.

Ex dupli-
capite po-
tentie orii.

Triplex de hac inæqualitate controversia est, 1. Vtrum haæ visiones sint aliquo modo inæquales, intensiue, aut alio modo. 2. Vtrum sint inæquales specificè, quando habeant principia effectiva diuersa. 3. Vtrum quando habeant obiecta diuersa.

S. I.

Vtrum inter visiones Dei aliqua sit inæqualitas intensiua.

Neganit iam olim inæqualitatē intensiua præmij, & beatitudinis essentia Iouin. & non ita pridem Lutherus eo quod sola iustitia Christi nobis imputata saluari nos velit. E Catholicis nullus eam negat, sed individualiter illi soli rei ciunt, qui negant individualiter eiusdem speciei posse differre plus quam numero.

Ratio dubitandi tota petitur ex Parabola vincere.

Matth.

Heretico-
rum error.

Matth. 20. nam ibi operarijs omnibus idem rependitur Denarius diurnus, quo certum est significari beatitudinem eternam, non autem vocationem ad gratiam, vt malè contendit Vaquez, quæ non datur vt merces operis, & conuentione facta, sed sola gloria. Eam autem dari omnibus æqualem intensu patet: ex eo quod primi vocati post laborem totius dicit, conqueri sibi meritò videntur, quod eandem habeant mercedem cum ijs, qui vna tantum hora laborauerunt.

Dicendum tamen primò, est visiones Dei esse aliquo modo inæquales tum intensu, tum entitatiu ac individualiter in diuersis beatis: atque adeò unum esse altero beatiorem tum essentialiter, tum accidentaliter.

Conclusio
Catholica.

1. Pars certa & Catholica est: sic enim sæpè testantur scripturæ Matth. 13. Aliud dedit fructum trigeminum, aliud sexagesimum, aliud centesimum. Joan. 14. in domo patris mei mansiones multæ sunt: 1. ad Corinth. 13. unusquisque propriam mercedem accipit secundum laborem suum: & c. 15. sicut stella differt a stella in claritate, sic erit resurrectio mortuorum, alia omitto. Idem definitur in Concil. Florentino, in litteris vniuersis, & habetur communiter apud Patres, præsertim Hieronymum libris contra Iouin. Augustinum tract. 67. in Joan. Aperta ratio est: quia merces adæquatur merito, visio datur vt merces meritorum inæqualiū, ergo datur inæqualis.

Inæquali-
tas indi-
vidualis.

Secunda partis, de inæqualitate individuali ratio est: quia visiones quæ non differunt numero tantum, & intensu, neque differunt specificè, necessariò differunt entitatiu ac substantialiter; visio quæ Deus videtur sine ullis creaturis, non potest differre solum gradualiter, à visione quæ Deus videtur, cum creaturis pluribus, quia perfectio quæ nō est nisi gradualis, non facit vt noua videantur obiecta, sed tantum vt eadem obiecta videantur clarius. Deinde non possunt duæ illæ visiones solo differre numero, quia plus differunt visio Dei sine creaturis, & visio Dei cum creaturis, quæm duæ visiones Dei sine creaturis, sed duæ visiones sine creaturis numero differunt, ergo visio Dei cum creaturis, & visio Dei sine creaturis differunt plusquam numero. Non differunt specificè aliqui haberent diuersum obiectum primarium: ergo differunt individualiter, neque in contrarium opponi alia possunt, quæm quæ vniuersum probant esse impossibilem ullam distinctionem specificam minorem, & maiorem numericam.

Difficultas
Parabolæ.

Ad parabolam autem de operarijs inæqualiter laborantibus in vinea, & æqualem in fine dies accidentibus mercedem. Resp. est quidem in ea parabola multa obscurissima, in quorum explicatione interpres non parum laborant: sed non esse tamen difficile soluere id quod opponitur ex ea, contra inæqualitatem Beatitudinis: difficile primò est, quia si loquitur ibi Christus de æqualitate *præmij*, quomodo addierunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Vbi ponitur manifesta inæqualitas: si non loquitur de illa æqualitate, quid habent? Quod conquerantur primi vocati, aut quare? addunt & pares illos nobis fecisti. Secundò est difficile, quia per illos operarios vel intelliguntur soli prædestinati, vel reprobri simul cum prædestinati: si soli electi quare? illos incipiens dicit Deus *an oculus tuus nequam est, tolle quod tuum est*, aut quomodo? inuenitur inter eos inimicorum; concluditque *multi sunt vocati pauci electi*, quasi dicat ex illis operarijs paucos electos esse, plures autem reprobos, quod si verum est. Quomodo? de omnibus illis dicitur reddere illis mercedem, & quidem dicuntur omnes eam accipere parem, quæ omnia magnam habent obscuritatem, in qua discutienda non est nobis nunc immorandum.

Satis autem nunc sit dicere, scopum parabolæ huius esse ostendere diuinæ gratie tantam efficaciam, vt ex quo tempore laborantes assequi possint præmium eorum, qui longo tempore laborauerunt, improporabat videlicet gentilibus, Iudæi quasi recens vocatis, neque patiebantur eos in merito, vel dignitate sibi æquari, quos vt redarguer Christus ostendit, eos vnius duntaxat hora labore tantopere mereri potuisse, vt prioribus æquari possent, vel eos etiam antecedere, non dicit ergo æqualem omnium vocationum esse mercedem si labor eorum & feroꝝ inæqualis fuerit: sed tantum asserit æquale fore præmium vbi diuturnior fuerit labor, & minor feroꝝ.

S. II.

*Vtrum visiones sint inæquales, quando intellectus
a quibus producuntur, differunt specie.*

Ratio dubitandi primò est, quia illæ visiones species differunt, in quibus sunt ordines essentiales. Prima dubitatio. species diuersi, sed visiones quæ sunt ab intellectibus species diuersis, habent ordines transcendentales species diuersos; nam actus vitalis semper ordinem dicit essentialiè ad potentiam à qua est, & omnis actio respicit essentialiter principium à quo pender: ergo actiones quæ sunt ab intellectibus species diuersis, differunt species.

Secundò, illæ visiones species differunt quæ habent obiecta formalia species diuersa, sed visiones procedentes ab intellectibus diuersis species, habent obiecta formalia diuersa, ergo differunt species. Probatur minor: obiecta formalia visionum sunt obiecta formalia intellectuum. Nam potentia non tendunt in obiecta nisi mediante actu, sed obiecta formalia, intellectuum distinctorum species, differunt species; certum enim est quod obiectum formale adæquatum intellectus Angelorum, species differt ab obiecto formali intellectus humani, ergo etiam obiecta visionum quæ sunt ab intellectibus distinctis species differunt.

Tertiò, quoties duæ causæ partiales simul concurrunt ad aliquem effectum, si vna earum, etiam instrumentalis sit perfectior quæm altera, effectus est semper perfectior; sed intellectus, & lumen concurrunt ad visionem vt causæ partiales: ergo quoties intellectus erit perfectior etiam visio erit perfectior. Maior videtur certa: nam maior perfectio instrumenti, sufficiens est ad ponendam in effectu inæqualitatem, v.g. eadem facultas visuæ cum perfectiori species, obiectum perfectius videt, quæm cum species imperfectiori; similiiter in operibus artefactis quo perfectius est instrumentum, eo effectus est perfectior: Confirmatur quia si sit idem habitus fidei tum in homine docto, tum in rustico, assensus fidei elicitus ab homine rustico erit imperfectior quæm habitus fidei a sancto Thoma elicitus, ergo licet causa obiectualiter agat, si tamen sit perfectior ager perfectius cum æquali lumine.

Dico secundo, quantumcumque intellectus species differant, eiusdem tamen species est Dei visio in omnibus beatis, neque vñquam perfectior est visio quoties intellectus perfectior æquale habet lumen gloriae, ita cum S. Th. & Thomistis assertum Vaquez. Suar. Arrub. contra Cajetan. Durand. Richard. Molin. Herice, Alarcon, & alios recentiores Theologos.

Ratio autem est: quia si perfectior est visio quando intellectus perfectior est cum æquali lumine: sequetur quod duo beati, æquale habentes meritum inæquale præmium haberent, & duos beatos inæquale habentes meritum, habere præmium æquale quod statim patet esse absurdissimum. Vtraque sequela patet: sicut enim Angelus, & homo vel Angeli duo diuersæ species æquales inter se meriti, vñus perfectius

Secunda
dubitatio.

Tertia du-
bitatio.

Conclusio.

Prima ra-
tio.

Etius videbit Deum quam alter; quia aequaliter habebit lumen gloriae, intellectum autem perfectiorem.

Dices: ei qui perfectiorem habet intellectum, dari minus lumen gloriae, quam ei qui habet intellectum perfectiorem, sive visiones aequales esse. Sed contra: nam quantumcumque inaequalia sint lumina, si differant specie intellectus, visiones erunt inaequales specificè, deinde lumen gloriae primum est debitum beato tanquam perfectio intellectus, ergo ubi meritum est aequaliter, debet etiam lumen dari aequaliter, sed neque recte Molina respondebat, Dei essentiam moderari suum concursum secundum proportionem meriti nam causae in actu primo completa, Deus non denegat concursum sine miraculo, intellectus perfectior cum aequali lumine, est causa in actu primo completa ad visionem perfectiorem, ergo Deus sine miraculo non denegat illi concursum.

Duplex confirmationis.

Deinde confirmatur probatio primò, quia si visiones specie differant quoties intellectus specie differunt, sequeretur nullum esse Angelum qui non videat essentialiter perfectius Deum, quam videant Christus, & Beata Virgo, atque adeò sequeretur illum Angelum esse beatiorem quam Christum; nam visio est specificè perfectior, quando intellectus est specificè perfectior, intellectus autem Angeli specificè perfectior est humano intellectu Christi, in modo quod dicitur de visione dici etiam debet de amore; nam voluntas Angeli amorem habebit perfectiorem essentialiter, quam habeat voluntas Christi, & B. Virginis, atque adeò sequitur illum esse sanctiorem.

Confirmatur secundò, quia si ab intellectu perfectiori visio produceretur perfectior cum aequali lumine, sequeretur quod soli perfectioni naturali intellectus responderet aliquis perfectio supernaturalis visionis: si enim lumen intensum ut quatuor iunctum intellectui perfecto ut sex, si visio habeat sex gradus perfectionis sequitur duos esse gradus visionis debitos intellectui ratione solius perfectionis intellectus, nam illi non sunt debiti ratione luminis ut quatuor, ergo sunt debiti perfectioni solius intellectus pure naturali.

Ratio à priori.

Denique à priori ratio est, quia principia specie diuersa tamen concurrunt ad actiones & effectus eiusdem omnino speciei, quis enim dicat calefactionem à sole manantem specie differre à calefactione quae ab igne prodit: motum localem hominis, & bruti specie differre. Huiusmodi enim actiones essentialiter pendent à principijs à quibus sunt, & tamen nemo dixerit eas specie differre, quia non prodeunt à principijs quatenus specie diuersis: in modo neque actiones & motus specificantur à principijs à quibus sunt, sed à terminis ad quos sunt. Altera etiam ratio est, quia omnes potentiae obedientiales ut sic eiusdem sunt speciei, quia idem habent obiectum formale.

Solutio plura dubitationis.

Ad primam Respond. intellectus specie diuersos, quando Deum vident non agere ut principia specie diuersa, sed prout conueniunt in ratione generica intellectus eleuati: sicut sol & ignis quando calefacti, non agunt ut principia specie diuersa. Vnde negatur quod visiones prodeentes à diuersis intellectibus, habeant ordines specie diuersos, cum non respiciant sua principia ut specie diuersa.

Ad secundam Respond. negando etiam quod visio Dei humana, & Angelica, habeant obiecta formalia specie diuersa. Nam obiectum utriusque visionis est Deus prout est in se, sicut fides humana, & Angelica non differunt specie, quia reuelatio est obiectum formale utriusque. Neque ad hoc ut potentiae vitales specie differant necesse est ut earum singuli actus specie differant, hæc igitur propositio debet distinguiri, obiecta formalia visionum, sunt

Tom. I.

obiecta formalia intellectuum, inadæquata concedo: adæquata nego. Fateor quod adæquata obiecta intellectuum specie distinctorum differunt specie, non autem obiecta inadæquata, nam intellectus Angelicus etiam si multos habeat actus specie differentes ab actibus intellectus humani, eos nimis ad quos habet potentiam completam, habet tamen alios multos eiusdem speciei; quia se extendit ad totum ad quod se extendit intellectus humanus.

Instabis quoties potentiae vitales differunt specie, instantia, actus etiam carum specie differunt, alioquin intellectus, & voluntas producere possent actus vitales eiusdem speciei.

Respond. disting. anteced. quoties potentiae vitales distinguuntur specie, ita ut earum obiecta formalia distinguuntur adæquata, tories necesse est ut actus earum specie differant concedo: quoties earum obiecta formalia inadæquata tantum distinguuntur nego. Nam potentiae specificantur per actus adæquatos, non per actus inadæquatos, verbi gratia intellectus, & voluntas ita specie differunt, ut earum obiecta formalia sint adæquata distincta; obiectum enim intellectus est *verum*, & obiectum voluntatis est *bonum*: ideo actus intellectus, & voluntatis semper specie differunt. Intellectus autem Angelicus, & humanus ita specie differunt, ut obiecta earum formalia non sint adæquata diuersa, nam uterque respicit ens ut *verum*, ideoque non est necesse ut omnes eorum actus specie differant.

Ad tertiam Respond. disting. maiorem, quoties duæ causæ partiales concurrunt simul ad eundem effectum, si una earum sit perfectior, effectus etiam est perfectior, si causa illa perfectior, ita eleuatur per alteram ut aequaliter semper agat, nego: si non eleuatur per alteram concedo, verbi gratia quando species in oculo est perfectior ideo perfectius videt oculus, quia species minus perfecta, impedit ne oculus exercere possit totum suum conatum: neque species perfectior oculum eleuat ut agat supra suas vires, at vero quando intellectus agit cum lumine gloriae, eleuatur ad agendum, & aequaliter semper agit nam intellectus perfectior non impedit ne lumen gloriae totum suum conatum exerat, quod idem dico de instrumentis artis. Vnde uno verbo dici potest illa omnia vera esse posse in causis naturaliter agentibus, non autem in ijs quæ agunt obedientialiter eo quod causa perfectior non agat nisi quantum eleuatur.

Ad confirmat. Respond. cum Vasque in assensu fidei duo esse, primum est apprehensio terminorum de quibus fertur iudicium, alterum est ipse assensus fidei, primum illud in homine docto perfectius erit quam in rusticō, secundum nunquam excedet perfectionem habitus fidei.

§. III.

Vtrum visiones Dei specie differant quando earum obiecta specie differunt.

Prout visio habere obiecta diuersa primò, si plures aut pauciores videat creaturas quam altera. Secundò si una videat vel unam personam sine altera, vel unum attributum tantum: altera vero videat omnes personas, & omnia attributa, queritur ergo quomodo visiones illæ specie differant.

Ratio autem dubitandi est primò, quia quando aliqua res ordinem unum essentiale habet, quem dubitatio non habet altera, specie distinguuntur ab altera, visio quæ non videt nisi Deum non habet unum ordinem essentiale quem habet visio quæ terminatur ad Deum, & creaturas; hæc enim posterior visio per suammet essentiam exprimit creaturas in omnipotencia.

I 2 potencia

potentia & est ordo essentialis ad illas, ergo specie differet ab altera illa visione. Confirmatur quia si essent duas visiones quarum una patre exprimeret sine filio, altera filium sine patre, distinguenterentur specie, ex eo præcise quia diuersos haberent ordines transcendentes.

Secundo, si daretur forma intellectualis quæ ex sua natura esset principium intelligendi, & appetendi: altero vero esset tantum principium intelligendi, distinguenterentur specie, quia una caret ordine transcendentali, quem haberet altera, ergo duas visiones differunt specie, propter ordines transcendentes diuersos.

Tertio, visio quæ cognoscit creaturem in omnipotencia, exprimit in modo cognoscendi omnipotentiam diuerso modo quam illam exprimat visio quæ non cognoscit creaturem, ergo illæ visiones differunt etiam obiectis formalibus primariis, in modo visionem quæ diuersas cognoscit creaturem, diuersa cognoscunt attributa Dei, sed huiusmodi visiones diuersa cognoscunt attributa Dei, ergo specie differunt.

Conclusio. Dico tertio, visiones Dei, quæ terminantur ad creaturem specie diuersas differunt perfectione individuali non autem specificè, si autem terminarentur ad unam personam sine alijs vel ad unum attributum sine alijs specie differunt.

Prima pars ratio est quia, illud inter visiones ponere non potest distinctionem specificam quod non specificat visiones; sed creaturem visam in verbo, cum sint obiecta solum materialia, & secundaria, non specificant visiones: ergo quandiu idem videatur obiectum primarium, etiam si diuersa videantur obiecta secundaria, semper visiones sunt eiusdem speciei, cum solum obiectum formale visionum illas non specificet cum autem diuersitas illa visionum non sit tantum numerica (vt dixi) debet esse substantialis sed individualis.

Secunda pars evidens est: quia ubi sunt obiecta primaria diuersa, ibi sunt visiones diuersæ formaliter & specificè; sed si visiones ad diuersas terminentur personas, vel ad attributa diuersa, habebunt diuersa obiecta formalia: ergo erunt diuersæ.

Solutio prima diuersitatis. Ad primam Resp. visionem habere ordinem transcendentalem primarium, & formalem ad obiectum primarium, & formalem: ordinem autem secundarium, & materialem duntaxat ad obiectum secundarium, & materiale. Quamvis autem uterque ille ordo sit essentialis visioni, non sequitur tamen visiones specie differre, per ordines essentiales secundarios duntaxat & materiales, quia sicut obiectum secundarium, & materiale non constituit visionem in sua specie, sic ordo ille secundarius, & materialis, vel potius secundario tantum essentialis, & materialiter, non dat diuersitatem nisi materialem: ordo ergo quem visio Dei habet ad obiecta secundaria, essentialis est sed materialiter, & secundario, ideo non variat speciem visionum, unde.

Ad confirm. Resp. visiones illas differre specie quarum una respiceret patrem, altera filium; nam illæ haberent obiecta primaria diuersa atque adeo transcendentes ordines formaliter diuersos & primarios. Ad argumentum ergo totum, illa maior distinguitur, illæ visiones specie differunt quarum una ordine transcendentali caret, quem haber altera, si sit ordo essentialis, primarius & formalis concedo: si sit ordo essentialis secundarius & materialis, nego.

Solutio secunda. Ad secundam eadem Responsio est: nam forma illa quæ principium esset intelligendi simul & appetendi, & illa quæ principium esset duntaxat intelligendi, haberent ordines ad diuersa obiecta formalia, ideo specie different, visiones autem ad diuersas

creaturas habent ordinem ad diuersa tantum obiecta materialia.

Instabis, ubi est essentia diuersa ibi est species diuersa, sed ubi est ordo essentialis diuersus, est diuersa essentia, ergo & species diuersa.

Resp. disting. maiorem ubi est essentia formaliter, & primariò diuersa est species diuersa concedo: ubi est essentia materialiter solum, & secundariò diuersa ibi est species diuersa nego.

Ad tertiam Resp. candem semper distinctionem recurre, visio quæ in omnipotencia diuersas exprimit creaturem, exprimit omnipotentiam diuerso modo, formaliter & primariò nego: diuerso modo materialiter & secundariò concedo, similiter illæ visiones specie differunt quæ diuersa exprimit attributa Dei primariò & formaliter diuersa concedo, diuersa materialiter tantum & secundariò nego: cum cognoscuntur diuersæ creature in Deo, non cognoscuntur necessariò attributa primariò diuersa sed tantum secundariæ rationes eiusdem attributi, ut supra dixi.

SECTIO III.

Vtrum visio Dei sit, vel esse posse comprehendensua.

Solutio tertia.

Certum est primò comprehensionem sumi aliquando inpropiè, aliquid propriè: sumpta inpropiè significat aliquando cognitionem in quamcumque intellectus evidenter, ut possit comprehendere cum omnibus sanctis, id est evidenter cognoscere: aliquando adepctionem, seu assequitionem finis intenti, unde beati omnes dicuntur comprehensores, & inter dores Beatitudinis una est comprehensionis. Propriè autem sumpta comprehensionis, significat illam cognitionem, quæ sic adequata est obiecto cognito, ut nihil in eo sit quod lateat cognoscendum, id est ita ut nihil in obiecto sit cognoscibile, quod ab ea cognitione distincte non attingatur. Hanc autem veram esse significationem comprehensionis primò probari potest ex analogia comprehensionis corporeæ ac localis: loco enim dicitur comprehendendi corpus, quod sic est intra locum adæquatum, ut nihil eius sit extra illum locum. Deinde sic omnino explicare S. Patres, præsertim Augustin. epist. 112. c. 8. Aliud est (inquit) videre, aliud comprehendere, quandoquidem id videtur quod præsens circunscriptio sentitur: totum autem comprehenditur videndo, quod ita videtur ut nihil eius lateat videntem, alibi etiam vocat plenam & perfectam cognitionem ut in questiunc. de Trinit. & optimo l. 12. de ciuit. c. 18. ostendit adæquationem hanc obiecti, & cognitionis, quidquid (inquit) scientiam comprehenditur, scientiam cognitionem facit, id est ita adæquatur ut nihil obiecti sit extra, sed cognoscatur totaliter, aliorum patrum eadem mens est ut patebit infra.

Certum est secundò, eas ad comprehensionem conditiones necessariò requiri, quæ necessaria sunt ut cognitionis sit omnino adæquata obiecto intelligibili cum autem in obiecto alia sit perfectio extensiva quia obiectum plures habet perfectiones saltem ratione distinctas: alia intensiva quia eadem perfectio obiecti v. g. sapientia, plures, vel pauciores habet gradus virtuales, atque adeo imperfectius vel perfectius potest intelligi: propterea duas conditiones vera comprehensionis requirit, prima est ut adæquetur intelligibilitatem obiecti extensiuam, adeo ut nihil sit in obiecto vel formaliter vel eminenter quod non cognoscatur, vna & indiuisibili cognitione: secunda ut adæquetur intelligibilitatem intensiuam id est cognoscatur obiectum quantum illud est cognoscibile quod sane quid sit difficillime video explicari: nam illud quantum est cognoscibile vel significat aliquid se tenens ex parte

Triple conditio.

parte obiecti, & sic significat tantum quod significabat prior conditio, quod nihil sit in obiecto quod non attingatur: vel significat perfectionem ipsius actus, & sic sensus erit quod comprehensio debeat esse cognitione intensissima & perfectissima qua de obiecto aliquo potest haberi, ut volunt nominales. Vnde sequeretur formicam esse tam incomprehensibilem quam Deum, cum nulla sit cognitione creatura formicæ, quam non possit dari perfectior, vel sensus erit quod principium cognoscens debeat esse tam perfectum, quam obiectum cognitum, ut videntur dicere quidam recentiores, que interpretatio inutiliter reddit questionem de incomprehensibilitate Dei per creaturas, cum euidens sit nullam cognitionem creatam esse posse tam perfectam, ac perfectus est Deus, vel sensus erit ille quem habet Arribal, ut cognitione sit tam clara, & euidens quam res est ex se intelligibilis, quod videtur non esse necessarium ad comprehensionem, cum hoc non sit necessarium, ut omnia cognoscantur quæ sunt in obiecto.

Verum constabit ex his quæ postea dicam quid significet cognoscere obiectum quantum est cognoscibile, ita nimur ut illud (quantum) partim se teneat ex parte obiecti, & significet cognoscere singulas Dei perfectiones, secundum omnes gradus virtuales intensionis quos habent, partim se teneat ex parte cognitionis, quæ totam perfectionem claritatis, & intensionis habeat ad quam obiectum ipsum mouere potest. Hoc enim est adæquare perfectionem intensiua ipsius obiecti.

His positis celeberrima inter Theologos difficultas est utrum visio illa Dei clara & intuitiva de qua dixi haec tenus, sit vel certè diuinitus esse possit comprehensionis & adæquata vbi video tria posse queri. Primo utrum reuera implicit ut visio aliqua Dei creata sit comprehensionis. Secundo utrum id implicit ex eo quod adæquari non possit perfectio extensiva Dei. Tertio utrum id implicit quod adæquari non possit perfectio intensiva.

§. I.

Utrum visio aliqua creata, vel creabilis possit esse Dei comprehensionis.

Anomæi.

Incomprehensibilitatem omnimodam Dei negarunt iam olim Eunomius & Anomæi, ut referunt Basilius, Nazianzen, Chrysostomus, alij ut Fulgentius, & Hugo, Victorinus, animæ Christi tribuere videntur omnimodam Dei comprehensionem: Denique Valquez licet Theologicè certum putet comprehendere non posse Deum, negat tamen id esse de fide.

Triplex dubitatio.

Ratio dubit. esse potest primum, quia omne ens sumplex aut totaliter cognoscitur, aut ignoratur totaliter, Deus est ens summe simplex, & non ignoratur totaliter, ergo cognoscitur totaliter quod est comprehendendi. Confirmatur quia beati (ut diximus) vident omnia quæ sunt actu in Deo, ergo nihil est in Deo quod eos lateat.

Secundo, Deus non est magis incomprehensibilis, quam inuisibilis, sed ita est inuisibilis per vires naturæ, ut per potentiam obedientiale sit visibilis, ergo per potentiam etiam obedientiale eleuari potest creatura ut Deum comprehendat.

Conclusionis negatio.

Terter, nulla ratio probare potest impossibilitatem huius eleuationis, vel enim illa peteretur ex eo quod cognoscere non possint omnia quæ sunt in Deo, & hoc non probatur esse impossibile: vel ex eo quod nulla cognitione creatura possit, esse tam perfecta in ratione cognitionis quam Deus est perfectus in ratione cognoscibilis, & hoc non probatur esse necessarium.

Dico primum, nulla est possibilis creatura cuius intellectus eleuari diuinitus possit ad Deum comprehen-

hendum & videtur esse omnino certum ex fide, ita cum S. Thoma, Bonavent. & Scoto censem vna cum Theologi ferè omnes.

Primo enim evidenter id exprimitur in scripturis psalm. 17. Posuit tenebras latibulum suum ex quo loco incomprehensibilitatem Dei probat Nazianz. orat. 1. Deum abyssus operit, cuius tenebra latibulum sunt, psal. 138. Mirabilis facta est scientia tua ex me, ut egregie ponderant Chrysostomus, homil. prima de incomprehensibili natura Dei, & Athanasius epist. ad solitarios, 1. ad Timoth. 6. lucem habitat inaccessibilem, ut idem expendet Chrysostomus, homil. 3. Theodoret. in eum locum, Eccl. 1. sapientiam Dei precedentem omnia quis: inuestigavit: Concluditque unus est altissimus, creator omnipotens, & rex, &c. Ierem. 32. magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu, Iob. 11. forsitan vestigia eius comprehendes, & usque ad perfectum omnipotentem reperies, ut optimè interpretatur Gregor. 1. 27. Moral. cap. 4.

Secundo accedit Patrum suffragium, Cyprianus in prologo de operib. Cardinalib. Nec (inquit) immensitas eius profundum, villa creatura, vel cœlestis, vel terrena metitur. Minucius in Octauio. Deus (inquit) nec videri potest, visu clarior est, nec comprehendendi potest nec estimari, sensibus maior est, infinitus, immensus, & soli sibi, quantus est, notus. Tertullianus in Apolog. c. 17. inuisibilis est etiam si videatur, incomprehensibilis, etiam si per gratiam representetur: inaccessibilis est humanis sensibus estimetur, adeo verus, & tantus est. Ceterum quod videri communiter, quod estimari potest minus est oculis quibus occupatur, & manibus quibus contaminatur, & sensibus quibus innenitur, quod verò immensus est soli sibi notum est. Hoc quod est; Deum estimari facit, dum estimari non capit, & ne dicas loqui Tertullianum de eo quod potest fieri naturaliter, Deus est incomprehensibilis (inquit) et si per gratiam representetur, alios omitto.

Tertio, enim Concil. Lateranensi cap. 5. miter aperita definitio est, Deum esse immensum, æternum, incommutabilem, incomprehensibilem, nam de illis omnibus attributis loquitur æqualiter: ergo signum est Deum eodem modo esse incomprehensibilem quod est incommutabilem, & æternum, sum autem incomprehensibilitatem in sensu in quo eam sumunt communiter scholastici patet ex sequenti capite, vbi dicit Concilium se illam in eo sensu sumere, in quo sumit illam Petrus Lombardus & scholastici, ergo ex mente concilij patet esse omnino de fide quod Deus à nullo intellectu creabilis comprehendendi potest ut meritò pronunciatum sit a Chrysostomus, homil. 2. Manifestam esse insaniam, minimè ferendam dicere Deum nos posse cognoscere, sicut ipse se nonit.

Quarto, ratio tamen Theologica quæ id efficaciter probet difficultas est. Argumentantur aliqui eum Caietano quia cognitione essentialiter finita non potest esse adæquata obiecto infinito; cognitione quælibet creatra est essentialiter finita: ergo non potest esse adæquata obiecto infinito, cuiusmodi est Deus, ergo non potest esse comprehensionis. Hæc ratio nihil probat quia dici possit satis esse, ad comprehensionem ut cognitione adæquetur obiecto in ratione obiecti, quamvis ei non adæquetur in ratione entis. Deinde inquit Recupitus, cognitione comprehensionis, & obiectum quod comprehenditur debent esse in eodem ordine specifico abstractionis à potentialitate & à materia, alioquin obiectum non adæquatur à cognitione. Sed hoc probari vix potest præsertim si agatur de potentia obedientiali & inde sequeretur quod Angelus superior comprehendendi non posset ab Angelo inferiore, ijs igitur & aliis huiusmodi omissis.

Ratio proponi hoc modo potest, nulla creatura possibilis comprehendere potest Deum etiam propter rationem eleuari.

Scriptura.

Patres.

Concilium Lateranense.

Rationes minus efficaces.

70 Disp. II. De Deo. Quæst. IV. Sect. III.

eleuata, si non possit eius cognitio esse adæquata perfectioni eius tum extensiæ tum intensiæ, sed nulla creata cognitio potest adæquare perfectionem extensiæ, aut intensiæ, Dei, ergo nulla cognitio creata potest esse comprehensiæ. Vtraque propositio examine indiget quoad vitramque partem, de qua mox dicam.

Solutio
dubitatio-
rum.

Ad primum Resp. ens summè simplex quod est virtualiter multa posse cognosci partialiter, & ignorari partialiter. Imò aliud est cognosci totum, aliud totaliter cognosci. Quamvis omnia cognoscerentur quæ sunt in Deo, non sequeretur tamen comprehensiæ, quia non cognosceretur totaliter ut statim constabit.

Ad secundam Resp. negando Deum eo modo esse incomprehensibilem, quo est inuisibilis ut patebit ex sequentibus vbi respondebitur etiam ad tertiam.

S. II.

*Vitrum implicet Dei comprehensiæ ex eo quod ad-
equari non possit perfectio exten-
sua Dei.*

Primum itaque rationis allata membrum erat: esse necessarium ad Dei comprehensionem ut cognoscantur omnia quæ sunt in Deo tum formaliter tum eminenter, atque ita ut cognoscantur omnes creature possibiles, & omnia decreta Dei atque ad eum futura omnia, & existentia. Hoc autem esse impossibile quod vitramque difficultatem habet non leuem.

Prima du-
bitatio.

Primò, enim creatura non sunt aliquid Dei, ergo potest sine illis cognosci adæquatè Deus. Deinde comprehendendi potest Deus quamvis non cognoscantur omnia possibilia, si causæ creatæ possunt comprehendendi quamvis non cognoscantur omnes effectus ab iis producibiles; sed causa creatæ comprehendendi possunt sine suis omnibus effectibus, alioqui nullus Angelus posset se ipsum comprehendere, quia non potest cognoscere suas omnes cognitiones, ergo Angelus tam sibi ipsi erit incomprehensibilis quam Deus. Imò nec ab alio Angelo comprehendendi poterit, si enim Gabriel comprehendatur à Michaële, poterit Gabriel cognoscere hanc sui comprehensionem, atque ita illa cognitio cognoscet se ipsum. Denique Angelus, si comprehendat formicam cognoscere debet infinitos effectus quos per potentiam naturalem, aut obedientialem producere illa potest.

Secunda
dubitatio.

Secundo, si eo magis penetraretur Deus, quo plures cognoscuntur creature, sequeretur non posse cognosci creature infinitas in Deo nisi per cognitionem infinitam, quod communiter non admittitur; quia si potest finitam cognitione cognosci Deus infinitus, possunt finitam cognitione cognosci creature infinitæ. Probatur tamen maior tunc cognoscitur Deus cognitione infinita quando infinitè penetratur, sed cum infinitæ cognoscuntur creature in Deo infinitè Deus penetratur, ut constat ex supra dictis, ergo si cognoscantur infinitæ creature, cognitio est infinita.

Tertia du-
bitatio.

Tertio, nulla ratio probat esse impossibile, ut cognoscantur omnia possibilia, & omnia tum futura, tum existentia in Verbo, ergo ex eo capite non implicat comprehendendi Deum. Probo antecedens tota ratio quæ assertur est, quia nulla visio potest videre se ipsum sed visio necessariò cognoscit se ipsum alioqui non est perfecta beatitudo, quæ debet cognoscere se perpetuò duraturam. Deinde non implicat ut potentia intellectuæ cognoscat se ipsum, etiam si dicat ordinem transcendentalem ad obiectum, ergo etiam cognitione cognoscere potest se ipsum etiam ordinem habeat ab obiectum. Imò cum dico Deus cognoscit omnia possibilia cognitione cognoscit se ipsum, cum ipsa sit unum ex possibilibus. Deniq; sequeretur quod etiam in Deo cognitione esse non posset directa simul,

& reflexa, quia etiam in Deo implicat ut eadem cognitione sit prior se ipsa, & darentur reflexiones actu infinitæ.

Dico primò, ad Dei comprehensionem requiritur cognitione creaturarum omnium possibilium in Verbo, quæ cognitione est simpliciter impossibilis. Ita communiter Theologi cum S. Thoma hic art. 8. & 3. p. q. 10. art. 2. Bonavent. in 3. disti. 14. quæst. 3. art. 2. Scot. o quæst. 2. Suare, Valque.

Conclusio

Prima partis Ratio difficilis non est, quia necesse est ad comprehensionem, ut nihil Dei lateat cognoscendum, sed si non videantur creature omnes possibiles, aliquid erit Dei quod lateat cognoscendum, nam id quod continetur eminenter in Deo est aliquid Dei, imò & respectus omnes quos habet Deus ad creaturas sunt aliquid Dei, idea omnes sunt aliquid Dei; potentia Dei prout facta singulorum in particulari est etiam aliquid Dei; sed cognosci ea non possunt quin cognoscantur saltem abstractiæ creature omnes possibiles ergo ut Deus comprehendatur illæ cognosci debent. Confirmatur quia tunc causa comprehenditur quando penetratur perfectissimè, sed si non cognoscantur omnes effectus ab ea producibiles, non cognoscetur, neque penetrabitur modo perfectissimo, ergo non comprehendetur. Et hæc etiam Ratio probat debere cognosci ad comprehensionem Dei omnia futura, & existentia quæ negabam videri visionis Dei. Probatur quia implicat perfectè comprehendendi Deum, quin videantur omnia quæ sunt actu in Deo, sed omnia decreta libera sunt actu in Deo, & scientia omnium futurorum ac existentium ergo qui comprehendit Deum, debet videre omnia Dei decreta, & omnem illam scientiam, sed implicat videri decreta singula, & scientiam totam visionis quin cognoscantur omnia futura & existentia: ergo illorum etiam cognitione ad comprehensionem necessaria est. Etiam si verè dixerim existentiam Dei non magis penetrari quod perfectionem essentialiæ cognitione decreto libero, nam cum hoc etiam sit in Deo, non potest comprehendendi Deus quin illud etiam cognoscatur, cum ad comprehensionem exigatur penetratio existentia quod omnia quæ sunt in ipsa.

Secunda pars quod huiusmodi cognitione omnium possibilium, & existentium sit impossibilis probata est fusius tercia parte. Ratio autem erat præcipua, quia illa cognitione quæ videret omnia possibilia, & existentia distinctè, se ipsum etiam distinctè ac in actu signato videret. Quod esse impossibile ostendebam, cum Scoto, Gabriel, Ocham, Hurtad. Recupit. contra Suarem, Salam, & multos recentiores.

Probatur autem breuiter, quia omnis cognitione creata refertur transcendentaliter ad obiectum non solum primarium, sed etiam secundarium; implicat enim ut obiecto mutato, immutata maneat, sed implicat ut aliquid ordinem dicat transcendentaliter ad se ipsum, ergo implicat ut cognitione creata reflexè cognoscatur se ipsum. Deinde implicat ut aliquid sit prius se ipso, sed obiectum est prius cognitione, cum sit forma extrinsecè specificans cognitionem saltem secundariò, si non sit obiectum primarium, & sit etiam mensura cognitionis; mensuram autem certum est esse priorem mensurato: ergo non potest aliquid esse cognitione sui ipsius. Præterea implicat aliquid esse tendentiam ad se ipsum alioqui ester terminus simul & via quod implicat, sicut implicat ut aliquid simul sit in via, & in termino viae. Neq; recurrere licet ad diuersas formalitates, sic enim erunt admittendæ in eadē cognitione formalitates actu infinitæ. Nam cognitione prout est terminus distinguitur à se ipsa prout est via, & cognitione ut directa distinguitur à se ipsa prout est reflexa, vnde sequitur processus infinitus. Nam cognitione prout est terminus formaliter, cognoscit, ergo per aliquid

Implicat
cognosci
omnia
possibilia.

quid distinctum formaliter, illud distinctum cognoscitur, ergo rursus per aliquid distinctum, & sic in infinitum. Rursus dabitur cognitio extra collectionem omnium cognitionum quod implicat. Nam datur per te cognitio cognoscens omnes cognitiones, sed ut sic distinguitur formaliter ab omni cognitione, ergo datur formaliter aliqua cognitio extra omnem cognitionem. Denique argumentum Recupiti est etiam efficax, implicat intellectio identificata cum intellectu creto, ut probabo in materia de Angelis, ergo implicat intellectio identificata cum re intellecta, tota enim ratio cur intellectio identificari non possit cum intellectu est quia intellectus est aliquid prius, & causa intellectus: quod etiam conuenit obiecto ut ostendit.

Valentque rationes illae omnes pro cognitione omnium existentium ut patet. Et potest præterea probari si visio videret se ipsam, videret etiam se perpetuò duraturam, unde illa visio cum essentialiter sit vera, ex sua intrinseca ratione haberet ut postquam facta est nunquam destrueretur à Deo, & hanc non esse necessitatem solum consequentem probabam; quia implicat ut Deus entitatem huius visionis ponat in rerum natura, quin decernat illam in aeternum conseruare.

Aliæ rationes. Eandem impossibilitatem cognitionis possibilium video aliter probari à recentioribus, v. gr. quia cognitio illa quæ adæquaret infinito non posset esse finita, sed aduersari negabunt esse impossibile: ut detur infinita cognitionis: imo & negabunt esse necesse, ut cognitionis omnium possibilium in se ipsis sit infinita ut dicam statim. Sed inquires tam implicat ut creatura sciat omnia quæ Deus scit, quæ ut facere possit omnia quæ Deus potest facere. Negari potest paritas, quia implicat ut creatura posset se ipsam primo producere. Deniq; probat Arrubal, quia ordo transcendentalis determinatus, & indiuiduus, debet habere terminum determinatum quem respicit essentialiter. Sed omne possibile in particulari non est aliquid determinatum, ergo non potest dari ordo transcendentalis ad illud.

Solutio prima du. ditationis. Ad primam Respon. creaturas non esse aliquid Dei contentum in eo formaliter, sed esse aliquid, Dei, contentum in eo eminenter, cuius etiam cognitionis exigitur ad comprehensionem. Nam si vulgaris tantum sit comprehensionis causa non est quidem necesse ut cognoscantur omnes effectus quos illa potest per potentiam obedientiam producere, sed est necesse ut cognoscantur omnes quos potest producere per potentiam naturalem, modò illi nouam aliquam causæ perfectionem afferant cuiusmodi sunt illi omnes effectus qui specie differunt, vel qui possunt simul produci. Illi autem effectus qui possunt successiue produci, & solo inter se numero differunt non debent necessariò cognosci quoties comprehenduntur causa: hinc sit ut cōprehendi à nullo intellectu possit Deus, quia nō posuit cognosci omnes effectus specie diuersi, vel etiam solo numero distincti qui produci à Deo possunt simul. Fateor quod Angelus se ipsum nequit comprehendere naturaliter; potest autem supernaturaliter cognoscere suas omnes cognitiones naturales atque ita se ipsum comprehendere, quamvis cognitionis illa supernaturalis non attingat se ipsum similiter si Gabriel comprehendatur à Michaële, cognoscetur à Michaële omnes cognitiones naturales Gabrielis, non autem supernaturales, atque adeò Gabriel comprehensionem hanc sui non poterit attingere per actum naturalem, alioqui cognitionis attingeret se ipsum, sed poterit illam supernaturali actu cognoscere, quia cognitionis illa supernaturalis non cognoscatur eo actu quo Michaël Gabrielem comprehendebat. Formica non potest producere simul effectus infinitos numero diuersos, neque infinitos effe-

ctus distinctos specie, ideoque comprehendendi potest quin cognoscantur infiniti effectus.

Ad secundam Resp. Deum infinitè penetrari ab eo qui cognoscit infinitas creaturas in Verbo, sed nego requiri ad penetrationem hanc infinitam cognitionem Arithmeticè infinitam, sufficit enim cognitionis infinita æquivalenter & Geometricè. Vnde dico posse per cognitionem entitatiè finitam cognosci comprehendens creaturas infinitas quia si Deus infinitus videri potest visione finitam, multò magis videri possunt visione finitam infinitæ creaturæ cum sit eadem prorsus ratio. Neque valet hic argumentum calculatorum (ut dixi) nam quo plures cognoscuntur creaturæ, eo maior est Geometricè perfectio cognitionis, non Arithmeticè, id est non per plures gradus sed in diversa specie.

Instabis potentia quæ facere potest infinita etiam *Instantia*. syncategorematicè, est infinita categorematicè, cum non aliter probetur infinitas potentiae diuinae, vel etiam meriti Christi. Ergo cognitionis quæ attingit infinita est infinita.

Resp. manifestam esse disparitatem quia potentia productiva necessariò continet formaliter, vel eminenter effectus quos potest producere, ideoque infinita esse debet si producere potest infinita. Cognitionis autem cum non contineat obiecta quæ cognoscit, finita esse potest, quamvis cognoscatur infinita.

Ad tertiam Resp. satis ostensum est quod sit impossibile ut visio cognoscatur distinctè se ipsam. Beatus ex vi sua visionis est beatus essentialiter non integraliter; cognoscere se esse beatum non pertinet ad essentialiæ beatitudinem, sed ad integræ illius complementum; est enim aliquid conaturaliter debitum beatitudini, & ab illa fluens. Intellectus potest cognoscere se ipsum, cognitionis autem se ipsum non potest cognoscere quia intellectus non dicit ordinem essentialiæ ad obiectum hoc vel illud in particulari quod attingit, sed ad obiectum suum adæquatum quæ est ratio communissima entis, atque adeò quando se ipsum cognoscit, non dicit ordinem ad se ipsum, nec est prior se ipso. At vero cognitionis transcendentaliter refertur ad obiectum quod cognoscit, & illud presupponit, ideo est necesse ut se ipsum non cognoscatur distinctè, & in particulari: confusè autem, & subvniuersali aliqua ratione se ipsum potest cognoscere, quia tunc non refertur ad se ipsum. De cognitione diuina quæ ab obiecto non specificatur dilpar ratio est.

S. III.

Vtrum implicet Dei comprehensio ex eo quod adæquari non possit perfectio intentionis Dei.

*A*lterum probationis allatae membrum erat, exigui ad comprehensionem ut non tantum cognoscatur totum quod est in obiecto, tum formaliter, tum eminenter, sed etiam ut obiectum cognoscatur quatum est cognoscibile, id est ut cognitionis totam habeat perfectionem claritatis, & intensiæ, ad quam obiectum mouere potest: esse autem impossibile ut Deus cognoscatur quantum est cognoscibilis quod sanè videtur difficultius, quæ membrum præcedens.

Primum enim ad comprehensionem nihil ex August. aliud exigitur, quæ ut nihil obiecti lateat cognoscere, sed si cognoscantur omnia quæ sunt in Deo formaliter, & eminenter, nihil obiecti latebit cognoscere, ergo comprehendetur Deus quamvis non cognoscatur quantum est cognoscibilis. Confirmatur quia nomen comprehensionis à corporali comprehensione ad spiritalem translatum est, sed ut viuum corpus comprehendat aliud corpus, non requiritur *æqualitas*

Prima du. ditatio.

72 Disp. II. De Deo. Quæst. IV. Sect. III.

æ qualitas nobilitatis, glōbus enim sepeus comprehendere potest aureum ergo vt comprehendatur Deus æ qualitas cognitionis non requiritur.

Secunda dubitatio.

Secundo, si comprehensio est cognitio quā cognoscatur obiectum quantum est cognoscibile sequitur formicam à nullo intellectu creatae comprehendendi posse; nam Angelus, v. g. non potest cognoscere formicam quantum est cognoscibile: nullus enim Angelus est ita perfectus vt non possit dari alius perfectior cognoscitius formica. Imo illa cognoscibilis est à Deo infinita cognitione, & sicut exigit ab eo fieri ab eo exigit cognoscere. Neque satis est dicere cum Herice; formicam non exiger e cognosci à Deo cognitione vt infinita, sed vt finita: nam formica essentialiter pendet à Deo, vt Deo, & essentialiter infinito, ergo exigit cognosci à Deo vt Deus est, ergo cognitione infinita.

Tertia dubitatio.

Tertio, si ad comprehensionem exigitur vt obiectum cognoscatur quantum est cognoscibile, requiritur vt principium cognoscens, sit tam perfectum, quam obiectum cognitum: hoc autem falsum est quia sic neque diuinitus poterit Angelus inferior comprehendere Angelum superiorem. Neque satis facit Ariaga cum ait elevari posse diuinitus Angelum inferorem vt producat cognitionem æqualem illi quam produceret Angelus superior: instat enim potest principium cognoscens tunc esse imperfectius obiecto cognito. Recurrit ergo ad perfectionem cognitionis; & quare cur Deus non possit cognosci cognitione adeo perfecta vt per illam comprehendatur.

Conclusio.

Deo tertio, ad veram comprehensionem essentialiter exigitur vt obiectum cognoscatur quantum est cognoscibile: id est vt cognitio tantam habeat perfectionem in ratione cognitionis, seu tantam intentionem & claritatem quam ex se obiectum dare potest cognitioni quam specificat. Ita S. Thom. pluribus locis quem sequuntur Thomistæ omnes cum Suarez, Molin, Herice, Arrub, contra Vasques, Hurtad, Alarcón.

Ratio.

Ratio est, quia vt obiectum comprehendatur, necesse est vt adegueatur intelligibilitas intensua obiecti cognitionis: si enim cognitione non adæquet illa, iam non erit cognitione adæquata obiecto; sed si non cognoscatur obiectum quantum est cognoscibile, non adæquabit intelligibilitatem eius intensuam: ergo non erit comprehensionis. Minor declaratur ex doctrina S. Thomæ, quia quo perfectior est aliqua entitas obiecti eo etiam perfectior est eius intelligibilitas, & amabilitas, id est vis quam habet, ad specificandam sui cognitionem in intellectu, & ad excitandum amorem in voluntate; ergo vt adegueatur intelligibilitas obiecti necesse est vt cognitione habeat totam perfectionem quam obiectum dare potest cognitioni, alioqui non est adæquata obiecto, sicut effectus non dicitur ad effectus cause, qui minor est virtute ipius cause, & declarari potest primò ex rebus sensibilibus. Nam qui idebiles habet oculos etiam si videat omnes partes solidis, non videt tamen illum quantum est visibilis, quia non adæquat visibilitatem eius, cum eius visio non habeat totam claritatem cuius sol potest esse fundamen-tum, tunc enim sol non illi appetet quantus est, unde argumentor tunc non comprehenditur obiectum, quando non potest discerni quantum illud sit, sed quod non cognoscitur quantum est cognoscibile non potest discerni quantum illud sit, vt de sole dixi ergo non comprehenditur. Secundò declaratur quia obiectum cognosci potest totum, vel per scientiam vel per opinionem & fidem, nunquam autem dicitur comprehendendi quandiu sola fide, aut opinione cognoscitur, quia non cognoscitur quantum est cognoscibile, cum possit ex se generare cognitionem scientiam.

tificam: ergo requiritur ad comprehensionem vt obiectum cognoscatur quantum est cognoscibile.

Ad primam Resp. satis probatum esse quod ad comprehensionem non sufficit vt nihil obiectum latet cognoscere, nisi cognitione totam habeat claritatem & perfectionem ad quam obiectum ex se potest mouere, quia non cognoscetur obiectum quantum est intensum, sed duntaxat quantum est extensum cognoscibile. Neque valet argumentum à corpore comprehensione quæ localis solum est, neque intima penetrationem exigit quam requirit spiritualis comprehensionis.

Ad secundam Resp. formicam comprehendendi posse ab Angelo, quia cognitione Angelii potest habere totam perfectionem & claritatem quam formica dare potest cognitioni vt cognoscatur quanta sit, perfectio autem illa maior cognitionis quæ in Deo est non oritur à formica, sed à cognoscente. Ad hoc vt obiectum comprehendatur noti dixi esse necesse vt cognoscatur obiectum tam perfectè quam potest cognosci, sed tam perfectè quam exigit cognosci specificando ipsam cognitionem. Nam perfectio cognitionis, quæ solum oritur à principio cognoscente, impertinens omnino est ad comprehensionem, perfectio autem cognitionis quæ oritur ab obiecto specificante actu, necessaria omnino est, vt adæqueatur intelligibilitas obiecti.

Ad tertiam liquet ex dictis quod perfectio principij cognoscens, ad comprehensionem nihil facit, si aliunde cognitione totam habeat perfectionem quam obiectum specificans ei dare potest.

Sequebatur vt adderemus inuisibilitati, & incomprehensibilitati Dei, eius ineffabilitatem, quomodo scilicet nullum dari Deo possit nomen quod ipsum significet. Sequitur autem ex his quæ hæc tenus dicta sunt: Primo, nullum nomen imponi posse Deo à viatoribus, quod significet, vel Deo, vel beatis, vel viatoribus Deum comprehendere aut quidditatiu, quia viator conceptum (vt dixi) habere de Deo non potest quidditatiu, aut comprehensionem, sed imponere nemo potest nomen rei cuiusdam, nisi iuxta modum quo illam concipit, ergo viator nullum imponeret potest Deo nomen quo significetur quidditatiu, aut comprehensionem; quamuis sine dubio imponere illi possit nomen significans Deum propriè, sed confuse tantum, non quidditatiu. Sequitur secundò beatos imponere posse Deo nomen quo significetur ipsis beatis quidditatiu, non quo significetur eo modo viatoribus, quia beati cognoscunt quidditatiu Deum, ergo formare possunt aliquod nomen quo inuicem loquentes Deum significant quidditatiu, non quod illud nomen per se representet Deum quidditatiu quod dixi esse impossibile, sed quod iis qui cognitionem habent quidditatiu Dei hoc representet. Ipsi autem viatoribus nomen illud non significaret Deum quidditatiu, quia illis ea cognitione non potest conuenire. Sequitur tertio quod neque ipse Deus imponere sibi possit nomen per quod significetur illi creaturæ comprehensionem. Habet autem nomen per quod ipse sibi eo modo representetur, & de facto huiusmodi nomen eius, est sine dubio verbum eius. Creaturis ipsis etiam viatoribus significari Deus ipse potest nomine aliquo imposito à Deo per quod tamen neque comprehensionem, neque quidditatiu significetur, perfectissimo tamen quod modo representatur quantum potest representari creaturis, quod libenter dicere esse nomen. *DISP. V.* Nisi vni tantum diuina persona addictum esset.

Solutio secundæ.

Solutio tertiae.

Ineffabilitas Dei.